

Формування уявлень про професію у дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності

Палош А. С.

Підготовка підростаючого покоління до життя в суспільстві, виховання людини – трудівника є одним із завдань сучасної освітньої практики. Воно реалізується через ознайомлення дітей з працею дорослих, формування в них знань про професії та елементарні трудові навички, накопичення досвіду взаємодії і спілкування під час виконання трудових процесів.

Проблема формування уявлень про професії у старших дошкільників є складовою соціалізації дитини, її ознайомлення з довкіллям і формування особистих якостей. В освітній лінії «Дитина у світі культури» Базового компоненту дошкільної освіти зазначено, що дитина повинна знати про існування різних професій, усвідомлювати елементарні вимоги до людини як трудівника [1, с.13]. Ознайомлювати дітей з працею дорослих слід через взаємодію дитини з навколишнім світом. Вона повинна розуміти правила та норми поведінки та усвідомлювати себе важливою частинкою світу. Саме тому в дошкільників потрібно формувати чіткі, конкретні уявлення про працю. Навчати цінувати її та пробудити інтерес до участі в неї. Діти мають усвідомити інформацію про працю і вона повинна стати частиною їх духовного світогляду.

Питання виховного значення праці для дошкільників в закладах дошкільної освіти та в сім'ї висвітлюють сучасні дослідники (Г. В. Беленька, З. О. Борисова, М. А. Машовець, Т. І. Поніманська) [2; 5]. Проте саме трудове виховання виступає найдавнішою формою виховання. Про важливість трудового виховання наголошували Й. Г. Песталоцці, С. Ф. Русова, Ж. Ж. Руссо, К. Д. Ушинський [3, с.10].

Г. В. Беленька вважає, що основним завданням трудового виховання є переконання дітей, що праця та її результат є найвищою цінністю [2, с. 4]. Саме через ознайомлення з професіями батьків, бабусь, дідусів та інших дорослих дитина дошкільного віку пізнає світ професій.

Всі набуті знання, вміння, емоції, почуття діти відображують в іграх, зокрема в сюжетно-рольових. А. С. Макаренко зауважував, що несвоєчасне відокремлення гри від праці буде справжнім насиллям для дитини, що може викликати відразу до праці і сильніше прагнення до гри [4]. Оскільки гра – це провідний вид діяльності дошкільника, то саме в ній він пізнає великий світ професій. Проте для успішного формування гармонійної особистості в трудовій діяльності слід розумно розмежовувати гру та працю.

Гра – це «чарівна скринька», за допомогою якої малюк учиться малювати, читати, а головне спостерігати, мислити, уявляти та розуміти. Важливим значення гри є те, що діти відтворюють світ дорослих, засвоюючи певні моральні норми, отримують уявлення про професійні та сімейні ролі.

Видатний педагог В. О. Сухомлинський писав, що в грі у дітей розкривається їх особистість та творчість. Він вважав, що гра це важливий елемент розумового розвитку. Саме гра у дітей викликає інтерес до навколишнього світу та спонукає їх дізнаватися все більше нового [6, с. 95].

Саме у грі діти починають наслідувати дорослих та проявляти інтерес до їхніх професій. Професія – це вид праці, діяльності, самоствердження людини. В сучасному світі професій надзвичайно багато. Аби дошкільники могли розібратися в цьому величезному світі професій вихователь повинен створити відповідне предметно-ігрове середовище.

Для виявлення особливостей формування у дітей старшого дошкільного віку уявлень про професії була проведена дослідна робота. Дослідження проводилося в три етапи в двох групах - контрольній та експериментальній. В кожній групі було по 20 дітей.

На першому, констатувальному етапі, були визначені показники та рівні сформованості уявлень про професії у старших дошкільників. Вирішення цього завдання забезпечувалось за допомогою методики «Бесіда з елементами творчої розповіді про працю дорослих і професії» (авт. Л. М. Пісоцька), відповідно до якої вихователь задав різноманітні питання на тему професій, а діти відповідали. За результатами цього опитування було

зроблено висновок, що більшість дітей не мають достатніх знань про світ професій, окреслених вимогами програм з дошкільної освіти; навіть за допомогою вихователя не проявляють інтересу та бажання більш детально ознайомитися з працею; слабо орієнтуються в атрибутах праці представників різних професій тощо.

Для підвищення рівня сформованості у старших дошкільників уявлень про професію на формувальному етапі було дібрано і використано систему ігор та занять. Запропонована методика роботи базувалась на використанні дидактичних і сюжетно-рольових ігор про професії. У роботі з дітьми було застосовано такі методи як аналіз, узагальнення, порівняння, спостереження, педагогічна бесіда тощо.

Система ігор розпочиналась з серії «Відгадай професію». За її умовами діти за картинками мали розповісти все, що вони знають про цю професію. Наприклад, картинка з професією фермера - діти мали розповісти, що він вирощує свіжі овочі, фрукти та все найкорисніше для їжі. У гра серії «Де це можна придбати?» діти повинні були поставити різні речі або продукти у ті магазини, в яких вони продаються. Серія дидактичних ігор «Хто більше розповість про професії» передбачала, що вихователь каже дітям назву професії, а вони розповідають все, що про неї знають.

Для підвищення інтересу дітей до праці дорослих було проведено гру «Що? Де? Коли?». За умовами цієї гри вихователь крутить дзигу на листі із певними завданнями, які діти повинні були виконати. Гра «Магазин посуду» вимагала від дітей знати точну назву посуду та для чого він використовується. Інша дидактична гра «Вгадай по результату», де дітям роздавалися картинки з результатами праці різних працівників, враховувала, що вони повинні були відгадати назву професії, хто це зробив. Наприклад, картинка сукні - це професія кравця, картинка з фотоапаратом та фото - це професія фотографа.

Наступним було проведено серії занять з використанням дидактичних ігор на тему «Професії». Було використано такі ігри як «Кому, що потрібно для роботи?», «Хто що робить?», «Де я був?». Саме заняття починалося з

того, що вихователю листоноша передав бандероль, але для того, щоб її відкрити дітям потрібно було відгадати загадки на тему «Професія». Після цього проводилася бесіда на відповідну тему та організовувалась відповідна сюжетно-рольова гра. Фізкультхвилинка та маленькі подорожі по різних куточкам групи, де були організовані експозиції на тему певної професії, також сприяли усвідомленню дітьми їх особливостей.

На прикінцевому контрольному зрізі за допомогою методики «Склади розповідь» (авт. Л. В.Дехтяр) виявлялись зрушення, досягнуті в обізнаності дошкільників щодо світу професій. Методика зрізу полягала в тому, що дітям надавалося декілька картинок, за якими вони повинні розказати все, що знають про цю професію. Вихователь мав можливість допомагати їм запитаннями.

За результатами опитування було з'ясовано, що завдяки проведеній роботи, зросла кількість дітей, які мають достатній об'єм знань про світ професій, розрізняють атрибути, засоби праці для різних професій, проявляють інтерес до професій дорослих і володіють елементарними трудовими діями. Порівняння результатів опитування дітей контрольної та експериментальної групи на констатувальному та контрольному етапах дослідної роботи давало підстави для висновку, що запропонована і проведена система роботи з дошкільниками з метою підвищення їх обізнаності з професіями і працею дорослих є достатньо ефективною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А. М. Богущ. К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Беленька Г. В. Самостійність формується в праці // Палітра педагога. 2014. № 4. С. 3-5.
3. Ваганова Н. А. Розуміння старшими дошкільниками нової інформації у вербальній та візуальній формах: Автореф. дис. к. психол. н.: спец.: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» К., 2006. 23с.

4. Кондратенко Т. Д., Котырло В. К., Ладывир С. А. Обучение старших дошкольников: уч.пос. Киев, 1986. 345с.

5. Машовець М.А., Власенко В. Формування у дітей старшого дошкільного віку уявлень про професії дорослих засобами художньої літератури: веб – сайт. URL: <https://www.psyh.kiev.ua/> (дата звернення: 03.04.2020)

6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5-ти т. Т.3: Рад. Школа. Київ, 1977- 670 с.